

Juni

Tegelijk met de bloemenweelde die in de meimaand is ontloken, vertoont ook een ander gewas zich rijkelijk in Thijsse's Hof: de naambordjes. U kent ze wel, die geel-groene sprietten die ons zo veel geblader in de flora besparen. Ze getuigen van Jac. P. Thijsse's streven om de Hof tot een "instructief plantsoen" te maken. Toen ik een paar jaar geleden merkte dat de plantenwereld mij meer begon te boeien dan de vogels, waren de bordjes in Thijsse's Hof een voorname reden om telkens terug te komen.

Er gaat wel eens iets mis. Dan stapt een bezoeker het kantoortje binnen met de mededeling dat een bordje niet klopt. "Daar staat wel "Welriekende Salomonszegel", maar als u even met me mee wilt lopen, dan laat ik u zien dat het toch echt Tuinsalomonszegel is!" Dat zoeken we dan uit. Zulke bezoekers houden we in ere.

Die naambordjes zijn niet alleen maar nuttig. Wanneer u ons dezer dagen bezoekt, let dan eens op de merkwaardige schoonheid van de plantennamen. Wat een rijkdom: "Kleine Pimpernel", "IJle Dravik", "Hartgespan", "Galigaan", "Brunel" – namen uit een sprookjeswereld. Heetten mijn kleinzootjes maar Dravik en Galigaan!

Nu weten we allemaal dat het Adam is geweest die ooit de dieren hun namen gaf, maar aan wie hebben de planten hun naam te danken? (Ik bedoel nu de gebruiksnamen; de wetenschappelijke namen vormen een ander verhaal, dat met Linnaeus begint.)

In heel veel gevallen: de volksmond. Maar die spreekt met vele tongen, en daarom stelde in 1906 een NNV-commissie het boekje "Nederlandse plantennamen" samen, de eerste poging tot uniformering van de botanische namen in het Nederlands. Een jaar later al verscheen een heus woordenboek op dit gebied, onder redactie van de grote Heukels, de man wiens naam we nog altijd terugvinden in de titel van Nederlands toonaangevende flora.

Die standaardnamen zijn natuurlijk erg praktisch, maar als u het Madeliefje liever een Meizoentje noemt, moet u dat natuurlijk gewoon blijven doen.

Tot op de dag van vandaag worden de namen zo nodig aangepast. In de jaren '80 bijvoorbeeld vond er een grote herziening plaats, met medewerking van onder meer Jacob Heimans, de zoon van Eli, en Victor Westhoff, de geleerde en natuurbeschermer die wel "de Thijsse van de tweede helft van de twintigste eeuw" is genoemd. Hij werd begin jaren '70 bij het grote publiek bekend door het beeldschone, driedelige "Wilde Planten", een zeer rijk geïllustreerde uitgave van Natuurmonumenten die tegenwoordig voor een habbekrats tweedehands te koop is.

Westhoff was behalve bioloog ook dichter. Hij hield veel van de bijzondere en soms buitenissige namen van planten. "Voor de natuurdichter is elke naam de sleutel tot een levende, poëtische werkelijkheid." Hij spreekt van "bezielde namen, magische woorden met poëtische kracht." Dat stelde hem als dichter voor problemen, want lang niet al zijn lezers deelden zijn smaak, laat staan zijn kennis. Zo gebruikte hij eens, in het gedicht "Sprengendal", het woord "russen", zoals u weet een soort bies, een grasachtige plant, wat een recensent zich deed afvragen wat die Russen in dat natuurgedicht deden.

Zijn grote voorbeeld was Guido Gezelle, de man die in vervoering raakte bij de aanblik van de “wilde en onvervalste pracht der bloemen”:

Hoe eerbaar, edel, schoone en fijn
kan toch een enkele blomme zijn,
die, al med eens, en zorgloos, uit
de hand van heuren Schepper spruit!

Wandelaar, bezoek onze Hof, aanschouw de rijkdom aan bloemen en proef hun namen aandachtig op de tong. Laat u betoveren: Akelei, Betonie, Centauri, Zenegroen...

Rob van Dam

Meer lezen over Victor Westhoff? Recentelijk verscheen van de hand van Frank Saris een biografie, “Natuurbescherming als hartstocht”, die tevens de geschiedenis van de natuurbescherming tussen 1950 en 2000 beschrijft. KNNV Uitgeverij publiceerde in 2018 het uiterst boeiende en diverse “Selectie uit het werk van Victor Westhoff”, onder redactie van Nettie Westhoff-De Jonckheere.